

המטרה באיסור אחד ועל ידי זמניו של עבודת שבת

טעם נוסף מדוע אין איסור לפני עור בהזמנת מחלל שבת לסעודת שבת, יש לומר על פי דברי רבי עקיבא איגור שכתב בביאור פסק השו"ע בהלכות:

יורה דעה קמא הלכות נילוח

ואשה אינה במערת הקבה ויש אומרים שאף על פי שמתרת לדקוף פאת ראשה אסורה לדקוף פאת ראש האישה ואסילו דוא קמן
- הירוש' רבי עקיבא אית -
ועוד (ו) אסורה להקוף פאת ראש האיש. לענין דברי אברהם לביעיה ויהי אברו שבת לפני עין ומטעם להב עיניו. וכן ובה דברים נלמד מענין ס"ב פ"ב אשכנזי ודקוף מים חמים ויש סוה"ו ונאמר לו רבה לבי אשה פרוץ פתח להפשיט דאדמה ובה שהיא מלמדת אחר מה מלישטת דאם לא היה מלמדת אחר היה מלמד בנפשו היה שבת כ"ל לאין דקוף וי"י שיהי מלמדת מלישטת מלמד דקוף. והמלמדת לקן למלמדת מלמדת דיהי מלמדת בלתי מלישטת מלמדת וליא אשכנזי מל.

ועל פי זה כתב בשו"ת "באהלה של תורה" שאין בהזמנת מחלל שבת לסעודת שבת איסור 'מסייע לדבר עבירה', אע"פ שהוא מסייעו לעבור באיסור אחד, כי על ידי זה מונעו מלעבור על כמה איסורים:

שאלות ותשובות

הל' ה - סימן כב

באהלה של תורה

הזמנת אורחים לשבת כשידוע שהם יבואו ברכב

אך כפי שהבנתו הצורך לקרב אנשים לאורחת השבת יכול להיעשות דווקא ביום, כשהזמן ארוך יותר ואפשר לשחמם בלימוד פרקי אבות בבית הנגסת ועוד.
לכן נראה שבשעה"ד ניתן לחזיר להזמין יהודים אלו לסעודת השבת, ולסמוך על השיקולים הנבואים:
ואשתו כל, יש להזמין לכתחילה לכל השבת ורק אם בכל זאת המזמן מעידו יעורר להזמנת חלקית בלבד, יש להסכים לקבל ולהציע לו להישאר עד סוף השבת (יש להתייחס שבשבת חרופית שהיא קצרה נול הסיטי שהוא יקבל את התענה). והזאת בהתחשב על כמה ספקות:

יתכן שהאורח המוזמן היה נוסע בלאו הכי למטרה אחרת ואולי אף נסיעה ארוכה יותר, או היה עוסק במלאכות אחרות שמספרן והזמנתו גדולים יותר מאיסור הנסיעה לבית המארח, בדיעה שבכל משך שהותו בבית המארח קרוב לחדי שלא יעשה שום מלאכה.
ומקור להיתר זה יש להביא את דברי הרע"ק"א (נל טרע י"ז סי' קמא) שמשמע ממנו, שמוחו לעבור על למ"ע אם ע"י פ' יימנע מן הנוכח לעבור עבירות אחרות רבות יותר. ויטען זה כתב בשטמ"ק (ג"מ ה, ב) בשם הריטב"א, שאם הנוכח עובר בלאו הכי על אותה עבירה עצמה, אין על המוסף להכשילו משום לפני עורר.

הרב אריאל עצמו דחה את ההשוואה בין דברי רבי עקיבא איגור, לדון הזמנת מחלל שבת לסעודת שבת:

אלא שהרע"ק"א דן במצב ודאי שבו ה"מכשול" מונע עבירות אחרות להדיא, ואילו בנידון דין אנו מטופקים בכך. אמנם סביר להניח שהזמנתו של יהודי רחוק לשבת תמנע ממנו לעבור על עבירות רבות יותר, אך יתכן גם להיפך, שאדברה דווקא אנו נגרסם לו לעבור עבירות רבות יותר, וא"כ יצא שכרנו בהפסדנו.

רע"ק"א דן במצב ודאי שבו ה"מכשול" מונע עבירות אחרות להדיא, ואילו בנידון דין אנו מטופקים בכך.

בספר "רוץ נצב" הגיב את הוראת הגר"י גולדברג, שהורה על פי דברי רע"ק"א הנ"ל גם במקום שאין ודאות מוחלטת:

ר"ק

שבת - סימן כח

כצ"ב

הזמנת מחלל שבת לסעודת שבת

וידעתי הרב יונה הוכמן מסר לי, כי ארגון "דעה יהודית" מקיים תוכניות לימוד בבתי ספר כלליים בישראל, שבמסגרתה מעבירים המדריכים שיעורים במושגים בסיסיים ביהדות לילדים, וכמקובל, כאשר התלמידים המצטיינים משיבים תשובות נכונות הם זוכים בממתקים. והיות וברוד שהילדים הצעירים, שאינם שומרים תורה ומצוות, לא יברכו לפני שיאכלו, נשאלה השאלה האם יש בזה איסור לפני עור.
ולכאורה היה מקום לדמות זאת לדברי הגר"י ארע"בך [לעיל אות ה'] שהתיר לתת מאכל למי שלא יברך עליו אם ה"מכשול" שיאכל בלי ברכה קטן יותר מה"מכשול" הגדול שעל ידי מה שלא יתנו לו מאכל יתרחק מעולם התורה ושמירת המצוות. והוא הדין בנתינת הממתקים לילדים שלא יברכו עליהם, לא רק שאין בכך "מכשול", אלא ארובה, "הצלת" שמקרבם לשמירת התורה והמצוות. אלא שיש מקום לחלק, משום שאולי אפשר לוותר על נתינת הסוכריות, הגעשית משיקולים של תועלת להצלת התכנית בבתי הספר הכלליים.
וכן הורה הגר"י גולדברג, להמשיך את חלוקת הממתקים על פי חידושו של רבי עקיבא איגור, שכן גם בנתינת הסוכריות, למרות שגורמים לילדים להיכשל באכילתם ללא ברכה, עם כל זאת, על ידי זה מצילים אותם מאיסורים רבים בעתיד. ואף שדברי רע"ק"א הם בנדרן שהאשת ודאי מצילה את האיש מאיסור "מקיף", ואילו בחלוקת הממתקים אין הצלת האשת מאיסורים, שהרי מי ערב לנו שהילדים אכן ישובו לשמור תורה ומצוות, מכל מקום תורה הגר"י להמשיך את חלוקת הממתקים.

אסור לפני עור המסייע לדבר עבירה לאפות מלשיל לא יתיר ענישה ל האיסור

טעם נוסף מדוע אין איסור לפני עור בהזמנת מחלל שבת לסעודת שבת, כתב ב"רץ כצ"י על פי דברי המהרש"ם: שאיסור 'מסייע לדבר עבירה' לא נאמר במקום שהסיוע הוא לא בשעת האיסור ולא בגוף האיסור.

רץ

שבת - סימן כה

כצ"י

הזמנת מחלל שבת לסעודת שבת

ו. טעם נוסף מדוע אין איסור לפני עור בהזמנת מחלל שבת לסעודת שבת, נראה בהקדם מה שכתב המהרש"ם (ח"ב סימן קסו) בתוך דבריו בטווח השכרה בית לסקר יהודי שמגלה אנשים בשבת בפרהסיא: "זכור האריך בתשובת כתב סופר (יו"ד סימן פג) בענין זה והעלה דליכא איסור אלא אם כן בשעת סידעו עושה האיסור מיד, אבל באינו עושה האיסור מיד שרי. ועוד נראה, דבכל גונוי ראיכא משום מסייע, היינו דוקא אם בגוף הדבר שנתן לחברו יעשה בו האיסור, אבל הכא הרי לא יעשה האיסור אלא באויר שבתוך הבית". ומבואר בדבריו שאיסור 'מסייע לדבר עבירה' לא נאמר במקום שהסיוע הוא לא בשעת האיסור ולא בגוף האיסור. ולפי זה גם בהזמנת מחלל שבת לסעודת שבת, אילו היה נתון לו רכב שיסע בו בשבת, היה מקום לומר שעבר על לפני עור [ב"תרי עברא דנהרא"] או 'מסייע לדבר עבירה' [ב"תרי עברא דנהרא"] מכיון שהכשיל אותו או סייע לו לדבר עבירה בגוף האיסור ובשעת האיסור. אבל כשהזמין לסעודה בלבד, אין בהזמנה סיוע לא בשעת האיסור [שהרי האיסור נעשה לפני או אחרי הסעודה ולא בשעת הסעודה], ולא בגוף הדבר שנתן לחברו. גם לענין איסור 'לפני עור', משמע מדברי הגרש"ז איערבך בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סימן מד) כי רק כשהכשיל מושיט לחברו את גוף החפצא שבת נעשה האיסור, עובר על לפני עור דאורייתא. ולעומת זאת, מסירה מחורשה בשביעית למי שחשוד בשביעית, אינה אסורה מהתורה, מפני שאין איסור שביעית בגופה של המחורשת, אלא בקרקע שעתידה להיחורש בה.

לפי זה גם בהזמנת מחלל שבת לסעודת שבת, אילו היה נתון לו רכב שיסע בו בשבת, היה מקום לומר שעבר על לפני עור [ב"תרי עברא דנהרא"] או 'מסייע לדבר עבירה' [ב"תרי עברא דנהרא"], מכיון שהכשיל אותו או סייע לו לדבר עבירה בגוף האיסור ובשעת האיסור.

אבל כשהזמין לסעודה בלבד, אין בהזמנה סיוע לא בשעת האיסור [שהרי האיסור נעשה לפני או אחרי הסעודה ולא בשעת הסעודה], ולא בגוף הדבר שנתן לחברו.